

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 441/2021-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa ■■■ ■■■ ■■■ ■■■, zastúpeného advokátom JUDr. Jánom Mikulákom, Františkánska 5, Košice, proti uzneseniu Okresného súdu Košice II č. k. 41 C 126/2015 z 28. apríla 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 22. júla 2021 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) č. k. 41 C 126/2015 z 28. apríla 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti požadoval zrušenie napadnutého uznesenia a vrátenie veci okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ bol v procesnom postavení žalovaného v konaní o určenie neúčinnosti právneho úkonu, konkrétne kúpnej zmluvy uzatvorenej medzi sťažovateľom ako kupujúcim a dlžníkom žalobcu ako predávajúcim. O podanej žalobe rozhodol okresný súd tak, že žalobu zamietol a sťažovateľovi priznal nárok na náhradu trov konania.

3. O celkovej sume náhrady trov konania rozhodol okresný súd uznesením č. k. 41 C 126/2015 z 13. septembra 2019 (ďalej len „uznesenie vyššieho súdneho úradníka“) tak, že žalobcu zaviazal zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia v sume 7 202,81 eur a preddavku na trovy znaleckého dokazovania v sume 100 eur. Okresný súd pri rozhodovaní o celkovej sume náhrady trov konania postupoval podľa § 10 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“). Na základe sťažnosti žalobcu okresný súd uznesením č. k. 41 C 126/2015 z 10. januára 2020 (ďalej len „prvé uznesenie“) zmenil uznesenie vyššieho súdneho úradníka tak, že žalobca mal zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia v sume 671,36 eur, pričom pri jej výpočte postupoval podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z., teda ako pri neoceniteľnom plnení.

4. Sťažovateľ prvé uznesenie (z 10. januára 2020) napadol ústavnou sťažnosťou, o ktorej rozhodol ústavný súd nálezom č. k. I. ÚS 386/2020 z 18. novembra 2020 tak, že prvé uznesenie zrušil a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie. Dôvodom zrušenia prvého uznesenia bolo porušenie princípu kontradiktórnosti (sťažovateľovi nebola doručená na vyjadrenie sťažnosť žalobcu proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka). Sťažovateľ síce namietal aj nepreskúmateľnosť a arbitrárnosť prvého uznesenia, ústavný súd sa však touto námietkou nezaoberal vzhľadom na vrátenie veci okresnému súdu.

5. Okresný súd po vrátení veci na ďalšie konanie doručil sťažovateľovi sťažnosť žalobcu a tiež vyjadrenie sťažovateľa žalobcovi. Následne okresný súd rozhodol napadnutým uznesením o náhrade trov konania rovnako ako v prvom uznesení (671,36 eur + 100 eur).

Okresný súd v odôvodnení napadnutého uznesenia postup pri vyčíslení trov konania odôvodnil: *«Vychádzajúc z obsahu cit. vyhlášky je zrejmé, že vyhláška dostatočným spôsobom rozlišuje, kedy je predmet právnej služby, o ktorom prebieha konanie oceniteľný (priamo vyjadriteľný) v peniazoch (§ 10 ods. 2 vyhlášky) a kedy tomu tak nie je (§ 11 ods. 1 vyhlášky). Z uvedeného vyplýva, že v zásade, ak sa jedná o konania, v ktorých predmetom je určenie vlastníckeho práva k veci, majú predmet oceniteľný peniazmi (nález Ústavného súdu sp. zn. II ÚS 478/2014 a sp. zn. I. ÚS 119/2012). Naopak za peniazmi neoceniteľný predmet konania možno považovať konanie o určenie neúčinnosti právneho úkonu (3 M Cdo 9/2009, 2 M Cdo 8/2009), o neplatnosti kúpnej zmluvy (sp. zn. 2 M Cdo 18/2008), o určenie neplatnosti dražby k nehnuteľnej veci - bytu uznesenie Krajského súdu v banskej Bystrici sp. zn. 16Co/373/2016 z 21.9.2017), o určenie neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávok (sp. zn. 1 Obdo 43/2011), incidenčné konania (sp. zn. 1 M Obdo 17/2006). Zo záveru uznesenia Ústavného súdu SR zo dňa 15.11.2018, č. k. IV. ÚS 604/2018-17 vyplýva, že Najvyšší súd v uznesení sp. zn. 3 M Cdo/9/2009 v rámci uvažovania o oceniteľnosti predmetu konania uviedol, že návrhom na určenie neúčinnosti právneho úkonu „sa má (a môže) iba odstrániť existujúca právna neistota v otázke týkajúcej sa jednej stránky právneho úkonu (v otázke jeho účinnosti alebo neúčinnosti)... návrhom... sa teda nemá (a ani nemôže) priamo priznať právo, hodnota ktorého je vyjadriteľná v peniazoch“. Ďalej Ústavný súd uvádza, že obdobne v uznesení sp. zn. 2 M Cdo/8/2009 považoval za relevantné, že pri určovacích žalobách je predmetom konania „preskúmavanie zákonnosti právneho úkonu a nie rozhodovanie*

o konkrétnom práve alebo povinnosti, ktoré z neho vyplývajú“... sťažnosť žalobcu je dôvodná, nakoľko mal za to, že základným nárokom sporu je určenie neúčinnosti právneho úkonu, kedy sa vyslovením neúčinnosti právneho úkonu rozhoduje len o právnom úkone, a teda dochádza iba k potencionálnej možnosti žalobcu vymáhať svoj nárok od žalovaného, t. j. nedochádza k priznaniu samotného práva (vymáhateľnej pohľadávky), ktorého hodnotu by bolo potrebné vyjadriť v peniazoch, iba k odstráneniu existujúcej právnej neistoty v rámci určitého právneho úkonu, preto pri určovaní výšky trov konania bolo potrebné vychádzať z ust. § 11 ods. 1 písm. a) cit. vyhlášky.»

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namietal nepreskúmateľnosť a arbitrárnosť napadnutého uznesenia okresného súdu. Argumentoval predovšetkým tým, že v konaní bola známa suma pohľadávky veriteľa – žalobcu. V tejto súvislosti sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uviedol: „Nie je zrejmé, na základe akých skutočností nie je možné peniazmi oceniť cenu veci alebo práva, ak je zo samotnej žaloby zrejmé z akej pohľadávky a v akej výške sa žalobca domáha neúčinnosti právneho úkonu.“

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Sťažovateľ ústavnou sťažnosťou namieta porušenie práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením okresného súdu. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľa, že okresný súd postupoval nesprávne pri vyčíslení sumy (právooplatne priznaného) nároku na náhradu trov konania, ktorý našiel svoje zhmotnenie vo výroku napadnutého uznesenia, s ktorým sťažovateľ nesúhlasí a vidí v ňom porušenie svojich práv. Podľa názoru sťažovateľa okresný súd mal postupovať v zmysle § 10 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. namiesto nesprávnej aplikácie § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z.

8. Rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo strany na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva z 23. 9. 1997, Robins proti Spojenému kráľovstvu Veľkej Británie a Severného Írska).

9. Vo všeobecnosti platí, že spor o náhradu trov konania nedosahuje spravidla sám osebe intenzitu zakladajúcu porušenie základných práv a slobôd, akokoľvek sa môže účastníka konania citelne dotknúť. Z judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 248/2008, III. ÚS 125/2010, I. ÚS 134/2016) vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorej sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky nákladov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickej povahy, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napádaného výroku o nákladoch konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym spôsobom, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (rovnaké závery porov. napr. aj v I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09, IV. ÚS 248/08, z novej judikatúry pozri II. ÚS 153/2016, II. ÚS 357/2016, II. ÚS 681/2016, III. ÚS 109/2017).

10. Vzhľadom na uvedené ústavne významné východiská ústavný súd preskúmal sťažovateľom namietané porušenie označených práv napadnutým uznesením okresného súdu.

Vo vzťahu k námietkam predstretým sťažovateľom považuje ústavný súd v prvom rade za potrebné ozrejmiť, že vyhláška č. 655/2004 Z. z. rozlišuje, kedy je predmet právnej služby, o ktorom prebieha civilné súdne konanie, oceniteľný (vyjadriteľný) v peniazoch (§ 10 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z.) a kedy to tak nie je (§ 11 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z.).

Súčasne ústavný súd poukazuje na svoju stabilnú judikatúru, podľa ktorej pri aplikácii § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z. má rozhodujúci význam najmä v ňom uvedené slovné spojenie „ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch“. Vyjadriť hodnotu (v danom prípade práva) predovšetkým znamená vysporiadať sa so skutočným obsahom predmetu konania, t. j. s tým, aké účinky má pre účastníkov (resp. strany sporu) meritorne rozhodnutie všeobecného súdu v tomto konaní (m. m. II. ÚS 492/2013, IV. ÚS 187/2018).

1.

11. V okolnostiach posudzovanej veci ústavný súd zdôrazňuje, že cieľom a podstatou sporu bolo určenie neúčinnosti právneho úkonu. Medzi žalobcom a žalovaným (sťažovateľom) neexistoval priamy hmotnoprávny vzťah, keďže predmetom tohto konania bolo určenie neúčinnosti právneho úkonu (kúpnej zmluvy) uzavretého medzi dlžníkom žalobcu (predávajúci) a žalovaným (kupujúci). V tomto prípade teda nešlo o vzťah, z ktorého by žalovanému vznikla priama povinnosť plnenia žalobcovi.

12. Na účely overenia opodstatnenosti jedinej námietky vznesenej sťažovateľom, ktorú namieril proti dôvodom napadnutého uznesenia (otázka výpočtu odmeny za jeden úkon právnej služby), ústavný súd preskúmal napadnuté uznesenie a bez potreby opätovného citovania napadnutého uznesenia konštatuje, že okresný súd, aplikujúc a riadne interpretujúc príslušné zákonné ustanovenia vyhlášky, dostatočne jasne a relevantne vysvetlil svoj postoj k vyčísleniu hodnoty za jeden úkon právnej služby.

Ústavný súd nezistil v skutkových a právnych záveroch napadnutého uznesenia okresného súdu nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo jeho arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti.

13. Rozhodovanie o trovách konania patrí jednoznačne do výlučnej kompetencie všeobecných súdov. Ako už bolo načrtnuté, právomoc ústavného súdu nenahrádza postupy a rozhodnutia všeobecných súdov a nepoužíva sa na skúmanie namietanej vecnej nesprávnosti, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k všeobecným súdom. Opodstatnenosť ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prichádza do úvahy iba v prípadoch extrémneho vybočenia zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré môžu mať za následok porušenie ústavou zaručených základných práv a slobôd, alebo tiež v prípadoch absencie primeraného zdôvodnenia tohto rozhodnutia všeobecným súdom.

14. Takéto vybočenie, resp. neodôvodnenosť rozhodnutia však ústavný súd v prípade sťažovateľa nevidel. Z namietaného uznesenia okresného súdu nevyplýva svojvôľa alebo taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu, a preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

15. Keďže je evidentné, že vyslovenie porušenia vlastníckych práv sťažovateľa v zmysle ústavy a dodatkového protokolu bolo v okolnostiach danej veci podmienené zistením porušenia práva na súdnu ochranu, k čomu nedošlo, ústavný súd odmietol túto časť ústavnej sťažnosti rovnako z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. septembra 2021

Peter Molnár
predseda senátu